

Có 5 nhóm các thành viên đòi hỏi chấp thuận các điểm biên tập ở Biên Đông

□

Các Ngoại trưởng ASEAN chấp hành lưu niệm nhân dịp khai mạc Hội nghị Ngoại trưởng ASEAN AMM-45 tại Phnom Penh ngày 09/07/2012.

REUTERS/Samrang Pring

Cam Bốt là nhóm duy nhất chống lại việc nêu các hành động gây hấn của Trung Quốc tại Biển Đông trong tuyên bố chung của ASEAN.

Sơ thảo này vừa được giáo sư Carlyle Thayer nêu rõ trong một bài đăng trên báo mạng Asia Times ngày 27/07/2012, tựa đề “Trong hậu trường của sự sụp đổ tại ASEAN / Behind the scenes of ASEAN's breakdown”, dựa theo một tài liệu “nội bộ” ghi lại cuộc họp kín (Retreat) ngày 09/07/2012 của các Ngoại trưởng ASEAN nhân Hội nghị thường niên AMM 45 tại Phnom Penh.

Tài liệu này xác định rõ các yêu cầu của Việt Nam và Philippines trong cuộc họp, cũng như vai trò chủ chốt của Cam Bốt trong việc phá vỡ động thu hút trong ASEAN và hợp tác Biển

Đông.

RFI xin gửi thiáu cùng quý vá bài phân tích của giáo sư Thayer :

Mái đây, Ngoại trưởng Indonesia Marty Natalegawa đã tiến hành chuyến ngoại giao con thoi căng thẳng (24-25/07/2012), đến Cam Bát, Việt Nam, Philippines, Singapore và Malaysia để báo cáo về chuyến thăm thuán của Hiệp hội các Quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) và Sáu Nguyên tắc và Bình Nam Trung Hoa (Bình Đông).

Khi được đài truyền hình Úc ABC yêu cầu tóm tắt kết quả của những lần gặp của ông, ông trưởng Ngoại ASEAN đã “trá lời họ một đáng nhá bình thường”.

Ông Natalegawa hàm ý rằng ông đã khác phục được khó khăn nảy sinh từ việc ASEAN đã bày tỏ tình trạng xấu hổ khi các ngoại trưởng của nhóm đã không thể đạt được thỏa thuận về bản đồ liên quan đến Bình Đông trong một dự thảo thông cáo chung để tóm tắt kết quả cuộc họp của họ.

Lần đầu tiên trong lịch sử 45 năm của hội, Hội nghị Bộ trưởng ASEAN (AMM) do Cam Bát là chủ nhà đã không đồng ý được về một tuyên bố chung.

Sau vòng công du chớp nhoáng của Ngoại trưởng Indonesia, ngày 20/07/2012, ASEAN đã công bố bản Tuyên bố 6 điểm về Bình Đông. Tuy nhiên, theo ghi nhận của Giáo sư Thayer, Ngoại trưởng Cam Bát Hor Nam Hong đã không nhận được việc quy tội cho Việt Nam và Philippines là đã làm hội nghị ASEAN thất bại trong việc đưa ra thông cáo chung.

Ông Thayer viết tiếp :

Đến tiến hành cuộc họp kín Retreat của Ngoại trưởng ASEAN (AMM), tuy nhiên, đã ká lời một câu chuyện hoàn toàn khác.

Theo các ghi chú và những gì được thảo luận do một người tham gia cuộc họp thách thức hi vọng mà tác giả bài viết này đã xem xét, thì Cam Bốt đã hai lần bác bỏ các gợi ý của Philippines, Việt Nam và các thành viên khác của ASEAN, muốn đưa vào văn kiện một đề xuất như các đề nghị đi kèm biên giới này (Biên Đông). Lần nào cũng vậy, Cam Bốt đều đưa ra những lý do không ra thông cáo chung.

Có 5 nguyên tắc tiếp đòi hỏi các biên giới tại Biên Đông

Vấn đề Biên Đông đã được thảo luận trong phiên họp toàn thể của cuộc họp kín AMM Retreat. Philippines phát biểu đầu tiên, tiếp theo là Thái Lan, Việt Nam, Indonesia, Malaysia, Brunei, Lào, Miến Điện, Singapore và Cam Bốt.

Ngoại giao Philippines Albert Del Rosario đã mô tả một số ví dụ trong quá khứ và hiện tại về hành động “bành trướng và gây hấn” của Trung Quốc, ngăn không cho “Philippines thực thi pháp luật và buôn Philippines phải rút ra khỏi vùng đặc quyền kinh tế (EEZ) của chính mình”.

Ông Del Rosario nêu lên một câu hỏi mang tính chất tu từ: “Giá trị thách thức của các Quy tắc vùng xanh (COC) sẽ là gì nếu chúng ta không thực duy trì được biên giới DOC [Tuyên bố vùng xanh của các bên]?”, đặt được lên đầu tiên với Trung Quốc vào năm 2002.

Ông Del Rosario đã kết thúc bài phát biểu của ông bằng những lời nói: “Đề xuất quan trọng là cam kết chung của ASEAN tôn trọng biên giới [DOC] được phản ánh trong thông cáo chung của Hội nghị Ngoại giao ASEAN.”

Biên giới khác cũng đã tiếp tục được đặt ra trong diễn văn này. Việt Nam đã mô tả việc Trung Quốc gần đây đã thiêu hủy thành phố Tam Sa, bao trùm các đảo tranh chấp tại Biên Đông và việc Tập đoàn dầu khí Trung Quốc CNOOC mời ngoại quốc để thăm dò các vùng biên đang tranh chấp khác như là những hành động “vi phạm nghiêm trọng chủ quyền và quyền tài phán của Việt Nam đối với vùng đặc quyền kinh tế và thềm lục địa (của mình)”. Việt Nam cho rằng thông cáo chung nên phản ánh điều này.

Indonesia nhấn mạnh tầm quan trọng của việc ASEAN có chung một tiếng nói và cho rằng những diễn biến gần đây là mối quan ngại chung của tất cả các nước ASEAN. Indonesia tán đồng việc thúc đẩy một bộ Quy tắc ứng xử và hứa sẽ “lưu hành một văn kiện để thảo luận không chính thức (non-paper) với các yếu tố có thể có và có thể bổ sung vào bản COC”.

Malaysia tán đồng ý kiến của Indonesia và nhấn mạnh: “Chúng ta phải nói một tiếng nói duy nhất; ASEAN phải cho thấy là mình có một tiếng nói thống nhất, (nếu không) uy tín của chúng ta sẽ bị xói mòn”.

Malaysia kết luận, “Chúng ta phải đối phó với tình hình Biển Đông, đặc biệt là vấn đề hành động nào để ngăn chặn lợi ích pháp quyền và vùng đặc quyền kinh tế và thềm lục địa. Hoàn toàn không thể chấp nhận việc chúng ta không ghi vịnh này vào thông cáo chung. Điều quan trọng là ASEAN phải thể hiện rõ ràng trong thông cáo chung mối quan ngại của chúng ta về vịnh Biển Đông.”

Singapore ghi nhận rằng “các diễn biến gần đây đặc biệt đáng quan ngại” vì làm dấy lên “những cách giải thích khác nhau về luật pháp quốc tế có thể làm suy yếu toàn bộ cơ chế của UNCLOS” (Công ước Liên Hiệp Quốc về Luật Biển). Singapore kết luận bằng lời tuyên bố: “Điều quan trọng là ASEAN phải thể hiện rõ ràng trong thông cáo chung mối quan ngại của chúng ta về Biển Đông... [Sẽ] tại đây cho chúng ta nếu chúng ta không nói gì”.

Động thái của 9 nước ASEAN trước mặt mình Cam Bốt phá vỡ

Trước lúc Cam Bốt lên tiếng, không một nước nào lấy làm lạ với các phát biểu của Philippines, Việt Nam, Indonesia, Malaysia và Singapore.

Khi đến phiên Cam Bốt, Ngoại trưởng nước này thề mềc là tại sao lại cần phải đối phó với bãi cạn Scarborough Shoal, nơi Trung Quốc và Philippines đối đầu nhau trong hai tháng trời.

Sau đó ông đột ngột tuyên bố, “Tôi cần phải nói thẳng với quý vị: Trong trường hợp chúng ta không tìm ra lối thoát, Cam Bốt sẽ không còn phương cách nào khác để xử lý vịnh này. Và do đó, sẽ không có văn bản nào cả. Chúng ta không nên áp đặt quan điểm quốc gia, chúng ta nên

có góp phần ảnh hưởng chung trên tinh thần hòa hiếu với nhau”.

Đến lúc đó, các cuộc thảo luận đã trở thành nóng bỏng, với cả Philippines lẫn Việt Nam tiếp tục tranh luận với lập trường của mình. Malaysia, Indonesia và Singapore đã can thiệp bổ sung.

Cuộc họp kín AMM Retreat đã kết thúc với tuyên bố của Ngoại trưởng Campuchia Hor Nam Hong : “Chúng ta sẽ không bao giờ đặt điều kiện [thỏa thuận] dù có nghị lực này thêm bốn hoặc năm tiếp nữa... Nếu quý vị không thể đồng ý với nội dung của thông cáo chung, (thì) chúng tôi không còn cách nào khác để xử lý vấn đề trong tư cách Chủ tịch ASEAN.”

Ngoại trưởng Indonesia Natalegawa đã hoàn toàn đúng khi nói rằng mặc dù không có thông cáo chung, nhưng các Ngoại trưởng ASEAN đã đặt điều kiện thỏa thuận với "các yếu tố then chốt" của một Bộ Quy tắc ứng xử ở Biển Đông. Theo ông, vòng ngoại giao con thoi của ông đã có kết quả là các ngoại trưởng ASEAN đã đồng ý để “sớm thúc đẩy một bộ Quy tắc ứng xử Khu vực ở Biển Nam Trung Hoa (Biển Đông)”.

Campuchia, trong tư cách là Chủ tịch ASEAN, đã chỉ trì hoãn hai cuộc họp không chính thức các quan chức cấp cao ASEAN và Trung Quốc để thảo luận về bước tiếp theo của COC.

Trung Quốc công khai thông báo rằng họ sẵn sàng để tham gia vào các cuộc thảo luận chính thức với ASEAN “khi đi vào khuôn khổ chính thức”

Nếu mọi sự diễn tiến theo kế hoạch, quan chức cao cấp của ASEAN và Trung Quốc sẽ thảo luận về các thỏa thuận sắp tới. Họ vẫn cần phải xác định xem sẽ gặp nhau ở cấp nào, theo hình thức nào, và báo cáo cho ai. Các cuộc thảo luận chính thức được lên kế hoạch vào tháng Chín và các quan chức ASEAN hy vọng sẽ hoàn tất đàm phán vào tháng Mười Một.

Sự can thiệp của Indonesia là lợi ích của Campuchia

Vòng ngoại giao con thoi của ông Natalegawa đã mang lại nhu cầu thiết yếu cho ASEAN. Nếu

Ông cũng đã giúp xoa tan những suy nghĩ bên ngoài khu vực Đông Nam Á rằng đã có một đoàn kết giữa các thành viên ASEAN và việc làm thế nào để xử lý vấn đề Biển Đông.

Quan trọng hơn, sự can thiệp của Indonesia là một cách cáo buộc với Cam Bốt rằng dù là chủ tịch ASEAN năm 2012, họ không thể đơn phương kiểm soát chương trình nghị sự của ASEAN.

Quyết định can thiệp của ông Natalegawa là điều chưa từng thấy vì ông thực hiện vai trò lãnh đạo và những đóng góp tích cực của ASEAN để giải quyết tranh chấp. Điều này còn là tín hiệu cho thấy là Indonesia sẵn sàng đóng một vai trò chủ động hơn trong các vấn đề khu vực. Điều đó trái ngược hẳn với những năm Suharto khi Indonesia, dù được xem là nhà lãnh đạo tự nhiên của khu vực Đông Nam Á, những vấn đề tranh chấp đóng một vai trò kín đáo “mềm mỏng, nhẹ nhàng” hơn.

Trung Quốc sẽ vẫn tiếp tục đàm phán COC với ASEAN và thúc ép Việt Nam và Philippines

Tuy nhiên, câu nói của ông Natalegawa rằng ASEAN đã “trở lại hoạt động bình thường” có thể có một ý nghĩa khác. Ý nghĩa thứ hai này liên quan ít nhiều đến các hành động quyết đoán mà Trung Quốc nhằm áp đặt quy định tài phán của họ trên Biển Đông.

Điều đó đã được thực hiện dưới ba hình thức: Một là, Trung Quốc nâng Tam Sa thành quần đảo và trao cho đảo này trách nhiệm quản lý hành chính trên các quần đảo Hoàng Sa, Trường Sa và Macclesfield Bank (Trung Sa).

Chính quyền Việt Nam đã và sẽ tiếp tục đàm phán với các quan chức của Philippines cho đến khi có kết quả, và cuộc đàm phán giữa Việt Nam và Philippines về quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa.

Hai là, chính quyền Việt Nam cũng đã cử ngay 30 chiếc tàu thuyền đánh cá và bốn tàu hộ tống xuồng đánh bắt cá ở vùng biển quần đảo Trường Sa. Điều này cho thấy là Việt Nam đang đánh bắt ngoài khơi đảo Chó Thép (Fiery Cross Reef) trước khi chuyển sang Bãi Giếng Ma (Johnson South Reef), cả hai nơi này đều là khu vực có tranh chấp.

Điểm thứ ba, và quan trọng nhất, Quân ủy Trung ương Trung Quốc đã ban hành một chủ trương thành lập một đội quân số đông trú quân số ở thành phố Tam Sa.

Đội quân trú này, với trọng số chính đặt tại đảo Phú Lâm (Woody Island), sẽ có trách nhiệm và quyền phòng trên một vùng biển rộng hai triệu dặm vuông.

Trên cơ sở bình thường, theo cách hiểu của hai đó, có thể có nghĩa rằng trong khi ASEAN đàm phán với COC với Bắc Kinh, Trung Quốc đồng ý cho là sẽ có thể cùng lúc tiếp tục gây áp lực và hăm dọa các Philippines và Việt Nam, và tìm kiếm những cách khác để gieo mầm bất hòa giữa 10 thành viên của nhóm.